

II

(Akty, jejichž zveřejnění není povinné)

RADA

ROZHODNUTÍ RADY

ze dne 6. října 2006

o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost

(2006/702/ES)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

a o snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí.

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství,

(2) Podle článku 25 nařízení (ES) č. 1083/2006 je třeba stanovit na úrovni Společenství strategické obecné zásady pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost, které vymezují orientační rámec pro intervenci Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti (dále jen „fondy“), s přihlédnutím k jiným souvisejícím politikám Společenství, s cílem podporovat harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj Společenství.

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999⁽¹⁾, a zejména na čl. 25 první pododstavec uvedeného nařízení,

s ohledem na návrh Komise,

(3) Rozšíření má za následek podstatné prohloubení regionálních rozdílů v rámci Společenství, přestože některé z nejchudších oblastí nových členských států mají jednu z nejvyšších měr růstu. Rozšíření je proto ojedinělou příležitostí pro zlepšení růstu a konkurenceschopnosti ve Společenství jako celku, což by se mělo promítnout i do těchto strategických obecných zásad.

s ohledem na souhlas Evropského parlamentu,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru,

(4) Evropská rada na jarním zasedání v roce 2005 potvrdila, že Společenství by mělo využít všech vhodných zdrojů na vnitrostátní úrovni i úrovni Společenství, včetně politiky soudržnosti, aby se dosáhlo cílů obnovené lisabonské agendy, která sestává z integrovaných hlavních směrů, zahrnující hlavní směry hospodářské politiky a zásady zaměstnanosti přijaté Radou.

s ohledem na stanovisko Výboru regionů,

vzhledem k těmto důvodům:

(5) Při plnění cílů stanovených ve Smlouvě, a zejména cíle podpory skutečné hospodářské konvergence, by se akce podporované omezenými zdroji, které jsou k dispozici pro politiku soudržnosti, měly soustředit na podporování udržitelného růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti s ohledem na obnovenou lisabonskou strategii.

(1) Podle článku 158 Smlouvy usiluje Společenství za účelem posilování hospodářské a sociální soudržnosti o snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů

⁽¹⁾ Úř. věst. L 210, 31.7.2006, s. 25.

- (6) Cílem těchto strategických obecných zásad by proto mělo být podporovat růst strategického obsahu politiky soudržnosti s ohledem na posílení součinnosti s cíli obnovené lisabonské agendy a s ohledem na přispění k jejich plnění.
- (7) Evropská rada na jarním zasedání v roce 2005 dospěla k závěru, že je zapotřebí, aby subjekty v praxi přijímaly cíle nové lisabonské agendy více za své, včetně regionálních a místních subjektů a sociálních partnerů, a to zejména v oblastech, kde je klíčové užší sblížení, jako jsou například inovace, hospodářství založené na znalostech, nové informační a komunikační technologie, zaměstnanost, lidský kapitál, podnikavost, podpora malým a středním podnikům a přístup k financování z rizikového kapitálu. Strategické obecné zásady význam tohoto zapojení uznávají.
- (8) Strategické obecné zásady by rovněž měly zohlednit, že úspěšné provádění politiky soudržnosti závisí na makroekonomické stabilitě a strukturálních reformách na vnitrostátní úrovni spolu s řadou dalších podmínek, které podpoří investice, včetně účinného provádění jednotného trhu, správních reforem, řádné správy věcí veřejných, příznivého podnikatelského prostředí a dostupnosti vysoce kvalifikované pracovní síly.
- (9) Členské státy vypracovaly národní programy reforem s cílem zlepšit podmínky pro růst a zaměstnanost s přihlédnutím k integrovaným hlavním směrům. Tyto strategické obecné zásady by měly u všech členských států a regionů upřednostnit oblasti investic, které pomohou plnit národní programy reforem s ohledem na vnitrostátní a regionální potřeby a situaci: investice do inovací, hospodářství založeného na znalostech, nových informačních a komunikačních technologií, zaměstnanosti, lidského kapitálu, podnikavosti, podpory malým a středním podnikům a přístupu k financování z rizikového kapitálu.
- (10) Strategické obecné zásady by měly přihlédnout i k úloze politiky soudržnosti při sledování dalších politik Společenství, které jsou v souladu s obnovenou lisabonskou agendou.
- (11) V případě regionů a členských států způsobilých pro podporu v rámci cíle „Konvergence“ by mělo být cílem podpořit růstový potenciál, aby se dosáhlo a udrželo vysoké tempo růstu, mimo jiné i řešením nedostatků v základních infrastrukturních sítích a posílením institucionální a správní kapacity.
- (12) Územní rozměr politiky soudržnosti je významný a všechny oblasti Společenství by měly mít možnost přispívat k růstu a zaměstnanosti. Proto by strategické obecné zásady měly zohlednit potřeby investic jak do městských, tak i do venkovských oblastí s ohledem na jejich příslušnou úlohu v regionálním rozvoji a s cílem podpořit vyvážený rozvoj, udržitelná společenství a sociální začlenění.
- (13) Cíl „Evropská územní spolupráce“ má v zajišťování vyváženého a udržitelného rozvoje území Společenství významnou úlohu. Strategické obecné zásady by měly přispět k úspěchu cíle „Evropská územní spolupráce“, který závisí na sdílených rozvojových strategiích pro dotčená území na celostátní, regionální i místní úrovni a na vytváření sítí zejména s cílem zajistit přenos myšlenek do hlavních oblastí celostátních a regionálních programů soudržnosti.
- (14) S cílem podpořit udržitelný rozvoj by měly strategické obecné zásady zohlednit i potřebu brát při přípravě vnitrostátních strategií v úvahu ochranu životního prostředí a jeho zlepšování.
- (15) Rovnost mužů a žen a zabránění diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženství nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace jsou základními zásadami politiky soudržnosti a měly by být začleněny do všech úrovní strategického přístupu k soudržnosti.
- (16) Pro úspěšné provádění politiky soudržnosti je nezbytná řádná správa věcí veřejných na všech úrovních. Tyto strategické obecné zásady by měly přihlédnout k úloze široce koncipovaného partnerství při přípravě a provádění rozvojových strategií, které je nutné k úspěšnému řízení komplexní strategie soudržnosti a také k potřebě dosažení kvality a efektivity ve veřejném sektoru.
- (17) Tyto strategické obecné zásady představují jednotný orientační rámec, který mohou členské státy a regiony použít při vypracovávání celostátních a regionálních programů, zejména s ohledem na posouzení svého příspěvku k cílům Společenství i hlediska soudržnosti, růstu a zaměstnanosti. S ohledem na tyto strategické obecné zásady by měl každý členský stát připravit svůj národní strategický referenční rámec a následné operační programy,

PŘIJALA TOTO ROZHODNUTÍ:

Článek 2

Toto rozhodnutí je určeno členskými státy.

Článek 1

Strategické obecné zásady Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost (dále jen „strategické obecné zásady“) uvedené v příloze se přijímají jako orientační rámec pro členské státy při přípravě národních strategických referenčních rámců a operačních programů pro období 2007–2013.

V Lucemburku dne 6. října 2006.

*Za Radu
předseda*
K. RAJAMÁKI

PŘÍLOHA

Strategické obecné zásady Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost 2007–2013

1. ÚVOD: OBECNÉ ZÁSADY PRO POLITIKU SOUDRŽNOSTI 2007–2013

V souladu s integrovanými obecnými zásadami pro růst a zaměstnanost obnovené lisabonské agendy by programy podporované politikou soudržnosti měly usilovat o zaměřování zdrojů na tyto tři priority ⁽¹⁾:

- zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně služeb a ochranou životního prostředí,
- podporu inovace, podnikavosti a růstu hospodářství založeného na znalostech pomocí kapacit pro výzkum a inovace, včetně nových informačních a komunikačních technologií, a
- vytváření více a lepších pracovních míst pomocí zapojení více osob do zaměstnání nebo do podnikání, zlepšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků a zvýšení investic do lidského kapitálu.

Vzhledem k začlenění obnovené lisabonské agendy do nových programů je třeba věnovat pozornost těmto zásadám:

Za prvé by se měla politika soudržnosti v souladu s obnovením lisabonské strategie ve větší míře zaměřit na vědomosti, výzkum a inovace a lidský kapitál. Proto by se celkové finanční úsilí na podporu těchto oblastí činnosti mělo výrazně zvýšit, jak to vyžadují nová ustanovení o účelovém vázání prostředků ⁽²⁾. Navíc by se členské státy a regiony měly inspirovat osvědčenými postupy, které vedly k viditelně kladným výsledkům v oblasti růstu a zaměstnanosti.

Za druhé by členské státy a regiony měly mít za cíl udržitelný rozvoj a posílení součinnosti hospodářského, sociálního a environmentálního rozměru. Obnovená lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost a národní programy reformem zdůrazňují úlohu životního prostředí v oblasti růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Při přípravě programů a projektů je nutné zohlednit ochranu životního prostředí s cílem podporovat udržitelný rozvoj.

Za třetí by členské státy a regiony měly na všech úrovních přípravy a provádění programů a projektů usilovat o rovnost mužů a žen. Toho by se mohlo dosáhnout prostřednictvím specifických opatření na podporu rovnosti, jakož i důkladným zohledněním dopadů jiných projektů a řízení fondů na muže a ženy.

Za čtvrté by členské státy měly přijmout vhodná opatření, která během různých fází provádění fondů zabrání jakékoli diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženství nebo světového názoru, věku nebo sexuální orientace. Zejména přístupnost pro postižené osoby je jedním z kritérií, které je nutné respektovat při stanovení činností spolufinancovaných z fondů a zohlednit během různých fází provádění.

V následujících částech jsou v každé kapitole na základě konkrétních obecných zásad posuzovány klíčové aspekty každé z těchto širokých oblastí. Ne všechny tyto podrobnější obecné zásady jsou významné pro všechny regiony. Nejvhodnější kombinace investic bude nakonec záviset na rozboru silných a slabých stránek každého členského státu a regionu a konkrétních celostátních a regionálních podmínkách. Obecné zásady představují spíše jednotný rámec, který mohou členské státy a regiony použít při vypracovávání celostátních, regionálních a místních programů, zejména s cílem posoudit svůj příspěvek k cílům Společenství v oblasti soudržnosti, růstu a zaměstnanosti.

⁽¹⁾ Sdělení jarnímu zasedání Evropské rady „Společně k růstu a zaměstnanosti – Nový začátek lisabonské strategie“. KOM(2005) 24, 2.2.2005.

⁽²⁾ Článek 9 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (Úř. věst. L 210, 31.7.2006, s. 25).

1.1 Obecná zásada: Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující

Jedním z předpokladů pro růst a zaměstnanost je zabezpečit, aby byla podnikům k dispozici potřebná infrastruktura (například doprava, životní prostředí, energie). Moderní a bezpečná infrastruktura je pro výkonnost mnohých podniků významným faktorem, který ovlivňuje hospodářskou a sociální přitažlivost regionů a měst. Investic do infrastruktur v regionech, které zaostávají, zejména v nových členských státech, se podpoří růst a posílí se tak konvergence se zbytkem Unie alepší kvalita života. Zdroje by neměly pocházet jen z grantů, ale také, kde je to možné, ze soukromého sektoru a úvěrů, například od Evropské investiční banky (EIB). V dalším období budou mít programové orgány členských států možnost při přípravě projektů vhodných k financování z evropských finančních prostředků v rámci iniciativy JASPERS více využívat odborné znalosti EIB.

1.1.1 Rozšíření a zlepšení dopravních infrastruktur

Zajištění účinné, pružné a bezpečné dopravní infrastruktury nezatežující životní prostředí lze považovat za nezbytný předpoklad hospodářského rozvoje, protože zvyšuje produktivitu, a tím perspektivy rozvoje dotčených regionů prostřednictvím usnadnění pohybu osob a zboží. Dopravní sítě rozšiřují obchodní příležitosti a současně zvyšují efektivitu. Kromě toho je rozvoj celoevropských dopravních infrastruktur (zejména v příslušných částech třiceti prioritních projektů transevropské dopravní sítě, dále jen „projekty TEN-T“), se zvláštním zaměřením na přeshraniční projekty, zásadní pro dosažení větší integrace vnitrostátních trhů, zejména v rámci rozšířené Unie.

Investice do infrastruktury je třeba přizpůsobit zvláštním potřebám a úrovni hospodářského rozvoje dotčených regionů a zemí. Tyto potřeby jsou většinou nejvyšší v regionech způsobilých v rámci cíle „Konvergence“ a v zemích, na něž se vztahuje Fond soudržnosti. Investice do infrastruktur (stejně jako jiné investice) obvykle vykazují nižší míru návratnosti, jakmile přesáhnou určitou úroveň financování. Hospodářské výnosy z takových investic jsou vysoké, když je infrastruktura nedostatečná a základní sítě nejsou dokončené, ale pravděpodobně se sníží, jakmile je dosaženo určité úrovně.

Proto by se měla zohlednit úroveň regionálního hospodářského rozvoje a existence velkých dotací do infrastruktury. V nejméně rozvinutých regionech a zemích mohou mezinárodní a meziregionální propojení z dlouhodobého hlediska přinést vyšší výnosy formou zvýšené konkurenceschopnosti podniků a mohou také usnadnit mobilitu pracovních sil. Na druhou stranu může být pro regiony s rozptýlenou malou hospodářskou základnou a se strukturou osídlení založenou na malých městech vhodnější vytvořit regionální dopravní infrastrukturu. V regionech s nedostatečnou silniční sítí by měly být k dispozici finanční prostředky také na výstavbu hospodářsky nejvýznamnějších silničních spojení. Vypořádány by rovněž měly být výzvy související s mobilitou a přístupností v městských oblastech, přičemž se podpoří integrované systémy řízení a dopravní řešení nezatežující životní prostředí.

Aby byl přínos pocházející z investic do dopravy co největší, měla by být pomoc z fondů založena na několika principech.

Za prvé by se na určení úrovně a povahy investic do infrastruktur, které mají být provedeny, měla použít objektivní kritéria. Potenciální míra návratnosti by se měla například poměřovat úrovní hospodářského rozvoje a povahou hospodářských činností v dotčených regionech, převládající hustotou a kvalitou infrastruktury nebo mírou přetížení infrastruktury. Při určování sociálních přínosů by měly být zohledněny také environmentální a sociální důsledky budoucích infrastrukturních projektů.

Za druhé by se v souladu s bílou knihou⁽¹⁾ měl v maximální možné míře respektovat princip environmentální udržitelnosti. Mělo by se pokračovat v úsilí o přechod na ekologičtější druhy dopravy. Každý druh dopravy by se však měl ve vztahu k životnímu prostředí a obecné výkonnosti optimalizovat, zejména pokud jde o využívání infrastruktur v rámci různých druhů a mezi nimi⁽²⁾.

Za třetí by se měla v regionech způsobilých v rámci cíle „Konvergence“ a v zemích, na které se vztahuje Fond soudržnosti, věnovat zvláštní pozornost modernizaci železničního systému prostřednictvím důkladného výběru prioritních oblastí, aby se zabezpečila jejich interoperabilita v rámci evropského systému řízení železniční dopravy (European Rail Transport Management System, ERTMS).

(1) „Evropská dopravní politika v roce 2010: Čas rozhodnout“. KOM(2001) 370.

(2) „Evropa v pohybu – Udržitelná mobilita pro náš kontinent“. KOM(2006) 314, 22.6.2006.

Za čtvrté by měly být investice do dopravní infrastruktury doplněny náležitým řízením dopravy se zvláštním důrazem na bezpečnost, v souladu s vnitrostátními normami a normami Společenství. Celostátní nebo regionální strategie by měly také zohlednit potřebu dosáhnout vyrovnaného modálního rozdělení dopravy (nezatěžujícího životní prostředí), které slouží hospodářským i environmentálním potřebám. Strategie by měly zahrnovat například inteligentní dopravní systémy, platformy s možností přechodu na více druhů dopravy a zejména technologii používanou pro ERTMS a řízení letového provozu v rámci výzkumného programu Jednotné evropské nebe ATM (SESAR – pro jednodušší systém řízení letecké dopravy v Evropě).

Na základě výše uvedených principů jsou obecné zásady pro činnost tyto:

- členské státy by měly dávat náležitou přednost 30 projektům evropského zájmu s umístěním v členských státech a regionech způsobilých v rámci cíle „Konvergence“⁽¹⁾. V rámci této skupiny projektů si zvláštní pozornost zaslouží přeshraniční propojení. Další projekty TEN-T a strategické dopravní spoje by se měly podpořit, představují-li významný příspěvek k růstu a zaměstnanosti,
- doplňkové investice do vedlejších propojení budou rovněž důležité v souvislosti s integrovanou regionální dopravní a komunikační strategií pro městské a venkovské oblasti, a to za účelem zabezpečení, aby regiony využívaly možnosti vytvořené prostřednictvím velkých sítí,
- při podpoře železniční infrastruktury by se mělo usilovat o zabezpečení širšího přístupu. Poplatky za užívání železničních cest by měly usnadnit přístup pro nezávislé hospodářské subjekty. Mělo by se také posílit vytvoření interoperabilní sítě v celé EU. Kde je to vhodné, mělo by být součástí všech financovaných projektů dodržování a uplatnění interoperability a zavedení ERTMS do vlaků a na železniční cesty,
- podpora dopravních sítí udržitelných z hlediska životního prostředí, zejména v městských oblastech. To zahrnuje prostředky veřejné dopravy (včetně infrastruktur odstavných parkovišť P+R), plány mobility, vnější okruhy, zvyšování bezpečnosti na křižovatkách, cyklistické stezky a pruhy a chodníky. Zahrnuje také opatření umožňující přístup k službám veřejné dopravy pro určité cílové skupiny (starší osoby, zdravotně postižené osoby) a poskytuje distribuční sítě pro alternativní paliva pro motorová vozidla. Vnitrozemské plavební cesty mohou rovněž přispět k udržitelnosti sítí,
- aby se zabezpečila optimální účinnost dopravních infrastruktur na podporu regionálního rozvoje, měla by se věnovat pozornost zlepšování propojitelnosti izolovaných, ostrovních nebo nejvzdálenějších oblastí k projektům TEN-T. V této souvislosti pomůže rozvoj vedlejších propojení se zaměřením na intermodalitu a udržitelnou dopravu. Zvláště přístavy a letiště by měly být propojeny se svým zázemím,
- větší pozornost by měla být věnována rozvoji „mořských dálnic“ a pobřežní lodní dopravě jako možné alternativě k dálkové silniční a železniční dopravě.

V členských státech, které současně dostávají podporu jak z Fondu soudržnosti, tak ze strukturálních fondů, by se v programech mělo rozlišovat mezi různými druhy činností financovaných jednotlivými fondy, přičemž Fond soudržnosti hraje klíčovou úlohu při podpoře transevropských dopravních sítí.

Strukturální fondy by se pak měly všeobecně zaměřit na rozvoj infrastruktury, která souvisí s opatřeními na podporu hospodářského růstu (jako je rozvoj cestovního ruchu a zvýšení přitažlivosti průmyslových areálů). Co se týče silniční infrastruktury, měly by investice vyhovovat celkovému cíli silniční bezpečnosti.

Spolufinancování z fondů by mělo doplnit příspěvky z rozpočtu pro transevropské sítě, přičemž se zabrání zdvojení pomoci poskytované Společenstvím. Členské státy mohou využívat koordinátory jako prostředek na zkrácení času, který uplyne mezi stanovením plánu sítí a jejich fyzickým vytvořením. Členské státy si budou muset samy předem určit nejvhodnější nástroj pro plánované projekty. Finanční prostředky politiky soudržnosti lze kombinovat se zárukami za úvěry, které jsou součástí nástrojů TEN-T.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 167, 30.4.2004, s. 1.

1.1.2 Posílení součinnosti mezi ochranou životního prostředí a růstem

Investice do životního prostředí mohou přispět hospodářství třemi různými způsoby: jsou schopny zabezpečit dlouhodobou udržitelnost hospodářského růstu, snižují vnější ekologické náklady hospodářství (například zdravotní náklady, náklady na čištění nebo náhrady škody) a podporují inovaci a tvorbu pracovních míst. Budoucí programy soudržnosti by měly usilovat o posílení součinnosti mezi ochranou životního prostředí a růstem. V této souvislosti by mělo mít vysokou prioritu poskytování environmentálních služeb, jako jsou dodávka čisté vody, infrastruktura pro nakládání s odpady čištění odpadních vod, hospodaření s přírodními zdroji, dekontaminace půdy s cílem přípravy pro nové hospodářské činnosti a ochrana před určitými environmentálními riziky (například desertifikací, suchy, požáry a povodněmi).

Aby se maximalizovaly hospodářské výhody a minimalizovaly náklady, mělo by být znečištění životního prostředí řešeno přednostně u jeho zdrojů. V odvětví nakládání s odpady to znamená zaměřit se na prevenci vzniku odpadů, recyklaci a biologický rozklad odpadů, protože jsou levnější a vytváří více pracovních míst.

Strategie rozvoje by měly být založeny na předchozím hodnocení potřeb regionů a konkrétních otázek, pokud možno s použitím vhodných ukazatelů. Podle možností by se mělo vyvinout úsilí na podporu internalizace vnějších nákladů na ochranu životního prostředí a zřízení a rozvoj tržně orientovaných nástrojů (viz například nástroje navržené v Akčním plánu pro environmentální technologie). Pozornost se v této souvislosti zaměřuje na iniciativu globálního sledování životního prostředí a bezpečnosti, která bude od roku 2008 poskytovat celoevropské aktuální informace o pokrytí a využití území a o stavu oceánů, jakož i mapy výskytu v případě katastrof a nehod.

Proto se doporučují tyto obecné zásady činnosti:

- zabývat se důležitými potřebami investic do infrastruktury, zejména v regionech způsobilých v rámci cíle „Konvergence“, a především v nových členských státech, za účelem dosažení souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí v odvětví vody, odpadů, ovzduší a ochrany přírody a druhů a biologické rozmanitosti,
- zajistit přitažlivé podmínky pro podniky a jejich vysoce kvalifikované zaměstnance. To je možné zabezpečit prostřednictvím podpory územního plánování, které snižuje rozrůstání měst, a obnovením fyzického prostředí včetně rozvoje přírodního a kulturního bohatství. Investice do této oblasti by měly být zřetelně spojeny s rozvojem inovačních podniků vytvářejících pracovní příležitosti na dotčených místech,
- podpořit kromě investic do udržitelné energie a dopravy v rámci jiných strategií také investice přispívající k plnění závazků vyplývajících pro EU z Kjótského protokolu,
- přijmout opatření na prevenci rizik prostřednictvím lepšího hospodaření s přírodními zdroji, cílenějšího výzkumu a lepšího využívání informačních a komunikačních technologií a inovativnější politiky veřejného řízení, zahrnující například preventivní monitorování.

V členských státech, které dostávají podporu jak z Fondu soudržnosti, tak ze strukturálních fondů, se v programech musí jasně rozlišovat mezi různými druhy činností financovaných jednotlivými fondy.

1.1.3 Řešení intenzivního využívání tradičních zdrojů energie v Evropě

S výše uvedenými skutečnostmi souvisí i prioritní potřeba snížit tradiční energetickou závislost prostřednictvím zlepšení energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů. Investice do těchto oblastí přispívají k zabezpečení dodávek energie pro dlouhodobý růst, přičemž působí jako zdroj inovace, poskytují možnosti vývozu a jsou hospodárné, zejména pokud ceny za energii zůstávají vysoké.

Aby se zajistila bezpečnost dodávek, je potřebné také investovat do tradičních zdrojů energie. Především by se fondy v případech zřejmého selhání trhu a tam, kde to není v rozporu s liberalizací trhu měly soustředit na dokončení propojení se zvláštním důrazem na transevropské sítě, zdokonalení elektrorozvodných sítí a dokončení a zdokonalení sítí na přepravu a distribuci plynu, případně také v ostrovních a nejvzdálenějších regionech.

Obecné zásady činnosti v této kapitole jsou tyto:

- podpora projektů na zlepšení energetické účinnosti, například v budovách, a šíření modelů rozvoje s malou energetickou náročností,
- podpora rozvoje a využívání obnovitelných a alternativních technologií (větrné, sluneční, biomasy), a to i pro účely vytápění a chlazení, které by umožnily EU dosáhnout vedoucí pozice, a posílily tím její konkurenční postavení. Takové investice přispívají k lisabonskému cíli tím, že zabezpečí, aby se 21 % elektrické energie do roku 2010 získávalo z obnovitelných zdrojů,
- soustředění investic do tradičních zdrojů energie za účelem rozvoje sítí v případech zřejmého selhání trhu. Tyto investice se většinou týkají regionů způsobilých v rámci cíle „Konvergence“.

1.2 Obecná zásada: Zlepšení znalostí a inovace pro růst

Dosažení cílů Společenství v oblasti růstu a vytváření pracovních míst bude vyžadovat strukturální posun v hospodářství směrem k činnostem založeným na znalostech. Vyzývá to k činnostem na několika frontách: zabývat se nízkou úrovní výzkumu a technologického rozvoje, především v soukromém sektoru; podporovat inovaci prostřednictvím nových nebo zdokonalených výrobků, postupů a služeb, které obstojí v mezinárodní konkurenci; rozšířit regionální a místní schopnosti vytvářet a zvládat nové technologie (především informační a komunikační technologie); poskytovat větší podporu podstupování rizika.

Výdaje na výzkum a technologický rozvoj vyjádřené v procentech HDP se sice stále zvyšují, ale pouze nepatrně, a při hodnotě 1,9 % HDP jsou stále značně vzdáleny od lisabonského cíle, tj. 3 %⁽¹⁾. Zatímco jsou investice podniků do výzkumu a technologického rozvoje stále velmi nedostatečné, objevují se náznaky, že se i veřejné investice do tohoto odvětví dostávají pod tlak. Rozdíly ve výzkumu a technologickém rozvoji a rozdíly v inovaci v rámci jednotlivých zemí a mezi zeměmi, zvláště ve vztahu k výdajům na výzkum a technologický rozvoj, jsou mnohem větší než rozdíly v příjmech. Přestože již dochází k propojování iniciativ na vnitrostátní úrovni a úrovni Společenství, je zapotřebí dalších činností, aby výstupy z veřejných a soukromých institucí pro výzkum a technologický rozvoj odpovídaly potřebám podniků. Propast v oblasti inovací mezi Evropou a jinými vedoucími ekonomikami se zvětšuje. Rozdíly v inovaci přetrvávají i uvnitř Evropy, protože Unie není často schopná přeměnit znalostní a technologický rozvoj na obchodní výrobky či procesy. Politika soudržnosti může pomoci vyřešit hlavní problémy, které stojí za nízkou výkonností Evropy v oblasti inovace, včetně neúčinných inovačních systémů, nedostatečné podnikatelské dynamiky a pomalého přijímání informačních a komunikačních technologií podniky.

V tomto kontextu je nutné posílit celostátní a regionální kapacity pro výzkum a technologický rozvoj, podpořit investice do infrastruktury v oblasti informační a komunikační technologie a rozšiřovat technologie a znalosti prostřednictvím převodů technologií a mechanismů pro výměnu znalostí. Zvyšování povědomí vedoucí k lepšímu využití potenciálu výzkumu a technologického rozvoje by mohlo být podpořeno regionální prognózou a dalšími metodami regionálního strategického plánování, které by zahrnovaly i pravidelný a systematický dialog s klíčovými zainteresovanými subjekty. Rovněž je důležité posílit absorpční kapacitu podniků v oblasti výzkumu a technologického rozvoje, především malých a středních podniků, prostřednictvím opatření pro rozvoj dovedností a kvalifikace, podporovat v Evropě vytvoření a využití širší skupiny vysoce kvalitních vědeckých talentů, zvýšit soukromé a veřejné investice do výzkumu a technologického rozvoje a inovací a podporovat partnerství v oblasti výzkumu a technologického rozvoje mezi různými regiony Unie. Evropské technologické platformy například nabízejí možnost výzkumných programů přizpůsobených potřebám podniků; politika soudržnosti může sehrát důležitou roli v podpoře provádění strategických plánů výzkumu v celé Unii, a to i v méně rozvinutých regionech.

⁽¹⁾ „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“. KOM(2003) 226, 30.4.2003.

Přestože přímé granty zůstávají i nadále důležité, zejména v regionech způsobilých v rámci cíle „Konvergence“, existuje potřeba zaměřit se na poskytování společných obchodních a technologických služeb skupinám podniků s cílem přispět ke zlepšení jejich inovační činnosti. Přímé granty jednotlivým podnikům by měly být spíše zaměřeny na zlepšení kapacity podniku v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a inovace než na dočasné snížení výrobních nákladů, jehož výsledkem jsou vysoké přítěžující účinky. To je obzvláště důležité v tradičních odvětvích, především pak v těch, která jsou vystavena světové konkurenci a musí vynakládat dodatečné úsilí na to, aby zůstala konkurenceschopná, ale také v malých a středních podnicích, které často představují na regionální úrovni největší zdroj zaměstnanosti. Nejdůležitější je však to, aby se tyto politiky přizpůsobily konkrétním podmínkám každého regionu, a zejména potřebám malých a středních podniků. Celostátní, regionální a místní strategie by měly být založeny na komplexní analýze investičních příležitostí pro výzkum a technologický rozvoj.

Znalosti a inovace tvoří jádro úsilí Společenství zaměřeného na podporu rychlejšího růstu a vytvoření více pracovních míst. Na úrovni Společenství jsou navrženy dva související rámcové programy: Sedmý rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj a Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci. Součinnost mezi politikou soudržnosti a těmito nástroji je velmi důležitá k vzájemnému posílení výzkumu a politiky soudržnosti na regionální úrovni s celostátními a regionálními rozvojovými strategiemi, které ukáží, jak jí dosáhnout. Politika soudržnosti může všem regionům pomoci vybudovat kapacity pro výzkum a inovace, a tak přispět k aktivnímu zapojení těchto regionů do Evropského výzkumného prostoru a obecně do výzkumných a inovativních činností Společenství. Zejména by měla plnit dvě důležité úlohy: první spočívá v pomoci regionům provádět regionální inovační strategie a akční plány, které mohou mít zásadní vliv na konkurenceschopnost jak na regionální úrovni, tak v Unii jako celku; v rámci druhé by měla přispět ke zvýšení kapacit pro výzkum a inovaci v regionu až na takovou úroveň, která mu umožní, aby se účastnil nadnárodních výzkumných projektů.

Regionální strategie by se tedy měly soustředit na investice do výzkumu a technologického rozvoje, inovací, lidského kapitálu a podnikavosti; zajištění toho, aby zmíněné investice odpovídaly potřebám hospodářského rozvoje regionu a byly přetvářeny do inovací obchodovatelných výrobků, procesů a služeb; posílení převodů technologií a výměny znalostí; podporu rozvoje, rozšíření a zavádění informačních a komunikačních technologií v rámci podniků a zajištění toho, aby podniky, které jsou ochotné investovat do zboží a služeb s vysokou přidanou hodnotou, měly přístup k financím. V těchto strategiích by se měla stanovit zvláštní ustanovení pro experimentování s cílem zvýšit schopnost politických intervencí a zprostředkovatelských organizací motivovat regionální a místní subjekty, zejména malé a střední podniky, k inovaci.

1.2.1 Zvýšit a zlepšit zaměření investic do výzkumu a technologického rozvoje

Konkurenceschopnost evropských podniků nutně závisí na jejich schopnosti přijít s novými znalostmi na trh co nejdříve. Veřejná podpora výzkumu a technologického rozvoje je odůvodněná, neboť existují selhání trhu, a může být odůvodněna též v případě, že některé investice výzkumu a technologického rozvoje mají veřejnou povahu. Kromě toho poskytují zdůvodnění veřejné podpory výzkumu a technologického rozvoje i otázky vlastnictví výsledků výzkumu a potřeba dosáhnout kritického množství v některých odvětvích výzkumu.

Při provádění regionální politiky je třeba brát v úvahu zvláštní povahu výzkumu a technologického rozvoje. Výzkum a technologický rozvoj si zejména vyžaduje vzájemnou provázanost subjektů, která povzbudí vytvoření pólů excelence s cílem dosažení kritické úrovně. Klíčovou úlohu může sehrát zeměpisná blízkost, a to například prostřednictvím existence uskupení malých a středních podniků a inovačních pólů sdružených okolo veřejných výzkumných institucí. V důsledku toho musí být činnosti v oblasti výzkumu a technologického rozvoje prostorově soustředěny, přičemž se posiluje absorpční kapacita oblastí s nízkou mírou výzkumu a technologického rozvoje.

Výzkum a technologický rozvoj v méně rozvinutých členských státech a regionech by se měl soustředit okolo existujících pólů excelence a vyhnout se prostorovému rozptýlení zdrojů. Zde mohou také evropské technologické platformy pomoci zaměřit investice na prioritní oblasti výzkumu. Investice by rovněž měly doplňovat evropské priority stanovené v sedmém rámcovém programu a podporovat cíle obnovené lisabonské agendy. Upřednostněn by měl být zejména vývoj nových a prodejných výrobků, služeb a dovedností.

Činnosti v oblasti výzkumu a technologického rozvoje je třeba navázat na politiku výzkumu a technologického rozvoje Společenství a na potřeby dotčených regionů. Pokud jde o metody, měly by být založeny na pevném analytickém přístupu, jako je například prognostická činnost, ale i využití ukazatelů, kterými mohou být patenty, lidské zdroje ve výzkumu a technologickém rozvoji nebo umístění soukromých a veřejných výzkumných institucí, a na fungování skupin inovativních podniků.

Obecné zásady pro činnost v oblasti výzkumu a technologického rozvoje jsou tyto:

- posílení spolupráce mezi jednotlivými podniky a také mezi podniky a veřejnými výzkumnými institucemi nebo institucemi terciárního vzdělávání, například prostřednictvím podpory pro vytvoření regionálních a nadregionálních uskupení excelence,
- podpora činností v oblasti výzkumu a technického rozvoje v malých a středních podnicích a přenosu technologií (umožňující přístup těchto podniků ke službám v oblasti výzkumu a technologického rozvoje ve veřejně financovaných výzkumných institucích),
- podpora regionálních přeshraničních a nadnárodních iniciativ zaměřených na posílení výzkumné spolupráce a budování kapacit v prioritních oblastech politiky výzkumu Společenství,
- posílení budování kapacit ve výzkumu a vývoji, včetně informačních a komunikačních technologií, výzkumné infrastruktury a lidského kapitálu v oblastech se značným potenciálem růstu.

Zejména v regionech způsobilých v rámci cíle „Konvergence“ mohou programy přispět k rozvoji infrastruktury v oblasti výzkumu a technologického rozvoje (včetně regionálních vysokorychlostních datových sítí v rámci jednotlivých výzkumných zařízení a mezi nimi), vzdělávací infrastruktury, zařízení a přístrojového vybavení jak ve veřejně financovaných výzkumných institucích, tak i v podnicích za předpokladu, že jsou tyto investice přímo napojené na regionální cíle hospodářského rozvoje. Může se to rovněž týkat výzkumné infrastruktury, pro kterou byly z dřívějších rámcových programů financovány studie proveditelnosti. Podpora priorit sedmého rámcového programu by měla usilovat o rozvoj plného potenciálu nových a stávajících center excelence a o zvýšení investic do lidského kapitálu, především prostřednictvím vzdělávání výzkumných pracovníků na vnitrostátní úrovni a vytváření podmínek na získávání výzkumných pracovníků, kteří byli vyškoleni v zahraničí.

1.2.2 Usnadnit inovace a podporovat podnikavost

Inovace je výsledkem komplexních a provázaných procesů zahrnujících schopnost podniků napojit se na doplňující se znalosti od dalších subjektů na trhu, organizací a institucí.

Investice do inovace představují zastřešující prioritu politiky soudržnosti v rámci programů pro cíle „Konvergence“ a „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“. Jejich spolufinancování by mělo tvořit hlavní prioritu v regionech spadajících pod cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“, kam je potřeba k dosažení kritického množství a vytvoření pákového efektu potřeb soustředit omezené finanční prostředky.

Hlavním cílem by měla být podpora podnikatelského prostředí, které je příznivé pro produkci, rozšiřování a využití nových znalostí podniky. Aby se daly vytvořit účinné regionální inovační systémy, musí mít hospodářští, sociální a političtí činitelé možnost seznámit se se špičkovou technologií a obchodními postupy ve světě, přesahujícími celostátní a místní úroveň. Za tímto účelem je třeba rovněž usilovat o spolupráci se středisky pro převod technologií (IRC) a evropskými informačními centry, která jsou financována z rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovaci, především v oblasti nadnárodní technologie a šíření informací.

Začínající společnosti, především ty, které jsou navázané na výzkum a technologický rozvoj, potřebují podporu za účelem rozvinutí partnerství s výzkumnými institucemi založeného na dlouhodobé vizi a jasné tržní orientaci. Politika soudržnosti by se měla pokusit vyrovnat selhání trhu, které inovaci a podnikání ztěžuje. Bylo by dobré soustředit činnosti okolo stávajících středisek, aby se mohl využít regionální potenciál pro výzkum a technologický rozvoj a upevnilo se vytváření sítí a technologická spolupráce v rámci regionů a mezi nimi.

Orgány veřejné moci by měly zajistit, aby výzkumné instituce v soukromém i veřejném sektoru plně využívaly možnost vzájemné součinnosti.

Pokud jde o metody, strategie hospodářského rozvoje by se zlepšily shromažďováním údajů o stávajících inovačních činnostech v dotčených regionech, například o počtu soukromých patentů nebo o povaze, rozsahu a potenciálu rozvoje stávajících uskupení inovačních činností, včetně těch, které se vztahují na soukromé i veřejné výzkumné instituce. V tomto ohledu jsou rovněž užitečné průzkumy zjišťování o inovacích Společenství a evropská tabulka inovačních ukazatelů.

Obecné zásady pro opatření popsaná v tomto bodě jsou tyto:

- zefektivnění regionálních inovací a vzdělávání v oblasti výzkumu a technologického rozvoje a jejich zpřístupnění podnikům, zejména malým a středním, například prostřednictvím založení pólů excelence, které budou styčným bodem malých a středních podniků působících v oblasti špičkových technologií pro spolupráci s výzkumnými a technologickými institucemi, nebo vytvořením a rozvojem regionálních uskupení soustředěných okolo velkých podniků,
- poskytování podpůrných služeb podnikům, které by jim, zejména malým a středním podnikům, umožnily zvýšit konkurenceschopnost a působit na mezinárodní úrovni zejména prostřednictvím toho, že se chopí příležitostí vytvořených vnitřním trhem. Služby podnikům by se měly zaměřit na využití součinnosti (například převod technologií, vědecké instituty, komunikační centra informačních a komunikačních technologií, podnikatelské inkubátory a související služby, spolupráce s uskupeními) a poskytnout více tradiční podpory oblastem, jako jsou řízení, marketing, technická podpora, přijímání do zaměstnání a další profesionální a obchodní služby,
- zajištění plného využití silného postavení Evropy v oblasti ekologických inovací. Ekologické inovace a zdokonalování postupů malých a středních podniků by měly být podporovány prostřednictvím zavedení environmentálních systémů řízení. Přistoupí-li se k investicím do této oblasti již nyní, získávají evropské společnosti silnou pozici v blízké budoucnosti, kdy i ostatní regiony docení potřebu takových technologií. Tato oblast má jasnou vazbu na rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci,
- podpora podnikání a usnadnění procesu zakládání a rozvoje nových podniků. Důraz by měl být rovněž kladen na podporu podniků vzniklých oddělením od výzkumných institucí či podniků nebo jejich rozšířením, a to pomocí nejúčinnějších postupů (například zvyšování povědomí, vývoj prototypů, školení a poskytování manažerské a technologické podpory začínajícím podnikatelům).

Je důležité zajistit, aby podniky, včetně malých a středních, mohly výsledky výzkumu obchodně využít.

Služby podnikům by měly být pokud možno poskytovány soukromým sektorem nebo organizacemi smíšené veřejné a soukromé povahy. Zmíněné služby by měly být vysoce kvalitní, snadno dostupné a odpovídat potřebám malých a středních podniků. Je třeba stanovit a sledovat kvalitu služeb a jejich poskytovatelé by měli být provázáni například prostřednictvím zakládání partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem a jednotného správního místa („one-stop shop“).

Správní postupy jsou často velmi složité. Informace a počáteční podpora by měly být k dispozici v rámci sítě jednotných správních míst, která by rovněž mohla vykonávat roli zprostředkovatele mezi veřejným sektorem a žadatelem o grant; součástí by měly být i různé činnosti spolufinancované z politiky soudržnosti. Tito poskytovatelé by měli mít pravomoci v celé škále státních podpor – nezávisle na vnitrostátních a regionálních pravomocích – a cíle pro efektivitu své činnosti, které se pravidelně sledují.

Vyskytnou-li se vhodné podmínky, je třeba dát určitým kategoriím podniků (například začínajícím podnikům nebo nedávno převedeným společnostem) nebo podnikatelům (například mladým lidem, ženám, starším pracovníkům nebo příslušníkům etnických menšin) k dispozici podporu přizpůsobenou jejich konkrétním potřebám. Ve školách je rovněž potřeba podpořit vzdělávání zaměřené na podnikání.

1.2.3 Podporovat informační společnost pro všechny

Rozšiřování informačních a komunikačních technologií v rámci hospodářství Unie představuje hlavní nástroj zlepšení produktivity a konkurenceschopnosti regionů. Rozšiřování informačních a komunikačních technologií rovněž přispívá k reorganizaci výrobních metod a ke vzniku nových podniků a soukromých služeb. Účinné a účelné poskytování veřejných služeb – především elektronické veřejné správy a elektronického zdravotnictví – má značný význam pro hospodářský růst a umožňuje poskytovat nové služby. Rozšiřování technologie může přispět k regionálnímu rozvoji tím, že napomáhá k vytvoření a růstu pólů excelence pro činnosti v oblasti informační a komunikační technologie a rozvíjí propojení a vytváření sítí mezi podniky, zejména malými a středními. Měla by být přijata opatření, která podpoří vývoj výrobků a služeb s cílem usnadnit a povzbudit soukromé investice do informačních a komunikačních technologií při zachování hospodářské soutěže v tomto odvětví.

Politická opatření by se tedy měla soustředit na propojení. To zahrnuje zlepšení podpůrných služeb pro inovace určené malým a středním podnikům s konkrétním cílem zvýšit převody technologií mezi výzkumnými institucemi a podniky. Vyžaduje rovněž rozvoj dovedností potřebných v hospodářství založeném na znalostech a rozvoj náplně služeb pomocí zpřístupnění aplikací a služeb (jako jsou například elektronická veřejná správa, elektronické obchodování, elektronické vzdělávání a elektronické zdravotnictví), jež nabízejí zajímavou alternativu k jiným, často nákladnějším modelům poskytování služeb. To je důležité především pro vzdálené a řídké osídlené oblasti, jakož i pro nejvzdálenější regiony, ostrovy nebo oblasti, které trpí přírodním znevýhodněním. Je zřejmé, že použití a vývoj výrobků a služeb založených na digitálním obsahu může fungovat, jen když je k dispozici odpovídající infrastruktura, která je schopná podporovat širokopásmové služby. Proto je důležité, aby byla v celé Unii k dispozici vhodná širokopásmová komunikační infrastruktura za dostupnou cenu.

Investice do infrastruktury v oblasti informační a komunikační technologie by zpravidla měly zohlednit rychlý technologický rozvoj, dodržování zásad technologické neutrality a otevřený přístup. Zásadní je dodržování pravidel hospodářské soutěže a provádění právního rámce pro elektronickou komunikaci.

Opatření je třeba založit na kontextových ukazatelích týkajících se stávající hospodářské struktury (včetně odvětvové specializace, úrovně hospodářského rozvoje, kvality propojení s informačními a komunikačními technologiemi a případné součinnosti mezi regionálními středisky hospodářské činnosti). Při stanovení regionálních potřeb je třeba brát v úvahu stávající iniciativy Společenství ve prospěch informačních a komunikačních technologií, zejména iniciativu i2010 – Evropská informační společnost pro růst a zaměstnanost⁽¹⁾.

S ohledem na to, že informační a komunikační technologie prostupují všemi hospodářskými a společenskými oblastmi, je nutné, aby si členské státy a regiony vytvořily slčitelné strategie pro informační společnost, které zajistí soudržnost a integraci mezi odvětvími prostřednictvím opatření vedoucích k lepší rovnováze nabídky a poptávky na základě místních požadavků, účasti zainteresovaných subjektů a silné veřejné politické podpory.

Obecné zásady pro opatření jsou tyto:

- zajištění zavádění informačních a komunikačních technologií podniky a domácnostmi a podpora rozvoje prostřednictvím vyrovnané podpory nabídky a poptávky v oblasti výrobků a veřejných i soukromých služeb informačních a komunikačních technologií, jakož i prostřednictvím zvýšených investic do lidského kapitálu. Tato opatření by měla zvýšit produktivitu, podpořit otevřené a konkurenceschopné digitální hospodářství a společnost otevřenou sociálnímu začlenění (například zlepšením přístupnosti pro postižené a starší osoby), a tak povzbudit růst a zaměstnanost,
- zajištění dostupnosti infrastruktury informačních a komunikačních technologií a souvisejících služeb v případech, kdy ji trh není schopen poskytovat za dostupnou cenu a na odpovídající úrovni, aby mohla podporovat požadované služby, zejména ve vzdálených a venkovských oblastech a v nových členských státech..

1.2.4 Zlepšit přístup k financím

Usnadnění přístupu k financím je další z klíčových součástí podpory znalostí a inovace. Za účelem posílení růstu a vytváření pracovních míst je nutné, aby se podnikatelům a podnikům vyplácelo investovat do vývoje a výroby zboží a služeb, spíše než své úsilí soustředit například výlučně na výnosy.

Protože je v této souvislosti přístup k financím často obtížný, vytváří se tak překážka růstu a vytváření pracovních míst. Zlepšení přístupu ke kapitálu pro činnosti spojené s výzkumem a technologických rozvojem a pro začínající podniky je důležité. Je rovněž zapotřebí rozvíjet trhy rizikového kapitálu související s inovačními činnostmi ve spojení s lepším právním prostředím, které podnikání zjednoduší.

Tyto programy by mohly být uskutečněny v úzké spolupráci s Evropským investičním fondem (EIF) v rámci iniciativy JEREMIE za účelem soustředění finančních zdrojů do oblastí, kde je podnikání ztěžováno selháním trhu v důsledku vysokých rizik spojených s činnostmi ve výzkumu a technologickém rozvoji. Je třeba náležitě přihlídnout k dopadu vládní podpory pro zakládání podniků, aby se zabránilo vytěsňování soukromých investic a opatřením, která poškozují hospodářskou soutěž. Rovněž je nutné zvýšit koordinaci mezi fondy.

⁽¹⁾ KOM(2005) 229.

Zásadní úlohu při podněcování podnikání, inovací a vytváření pracovních míst by měl zastávat soukromý kmenový a rizikový kapitál a rotační fondy pro inovativní začínající podniky; orgány veřejného sektoru nejsou totiž vždy nejlépe vybaveny pro podstupování rizik. Pro případ selhání trhu je třeba především vytvořit nebo rozšířit specializované poskytovatele rizikového kapitálu a bankovních záruk. Obvykle jsou účinnější, pokud poskytují integrovaný soubor podpor, který začíná odbornou přípravou před založením podniku či před jeho rozšířením.

S ohledem na tyto principy jsou obecné zásady činnosti tyto:

- podpora nigrantových nástrojů, jako jsou úvěry, financování podřízeného dluhu zajištěným dluhem, konvertibilní nástroje (mezaninový dluh) a rizikový kapitál (například počáteční a rozvojový kapitál). Granty by měly být využívány na budování a udržování infrastruktur, které usnadňují přístup k financím (například střediska převodů technologií, podnikatelské inkubátory, sítě neformálních investorů („business angels“), programy na podporu investic). Je rovněž zapotřebí podporovat záruční a vzájemné záruční mechanismy za účelem usnadnění přístupu malých a středních podniků k mikroúvěrům. V tomto ohledu mohou EIB a EIF poskytnout hodnotný příspěvek,
- rozvoj integrovaného přístupu, který současně podporuje inovaci, její přechod do nové obchodní činnosti a dostupnost rizikového kapitálu,
- vyjít vstříc určitým skupinám, jako jsou mladí podnikatelé, podnikatelky nebo příslušníci znevýhodněných skupin.

Aby bylo možné malým a středním podnikům poskytnout nutnou podporu, je velmi důležité úzce spolupracovat s EIF vzhledem k odborným znalostem, které během mnoha let nashromáždil, a současně s tím rozvíjet evropský trh rizikového kapitálu. To by mohlo zahrnovat účast na iniciativě JEREMIE.

1.3 Obecná zásada: Vytváření více a lepších pracovních míst

Obnovením lisabonské strategie podpořila Evropská rada jednotný soubor obecných zásad prostřednictvím spojení hlavních směrů hospodářské politiky ⁽¹⁾ a evropské strategie zaměstnanosti, čímž integrovala makroekonomické a mikroekonomické politiky a politiky zaměstnanosti pro růst a zaměstnanost. V souladu s nařízením o fondech ⁽²⁾ jsou priority strategických obecných zásad Společenství pro soudržnost v oblasti zaměstnanosti a lidských zdrojů totožné s prioritami evropské strategie zaměstnanosti ⁽³⁾ doplněné doporučeními EU v oblasti zaměstnanosti, která stanoví priority jednotlivých zemí.

Úsilí o plnou zaměstnanost a vyšší produktivitu závisí na celé řadě činností, včetně těch již zde zmíněných. Investice do infrastruktury, rozvoje podnikání a výzkumu přinášejí nové pracovní příležitosti jak v krátkodobém výhledu v důsledku prvotních účinků, tak ve výhledu dlouhodobém v důsledku jejich příznivého vlivu na produktivitu a konkurenceschopnost. K tomu, aby se z těchto investic maximalizoval počet pracovních příležitostí a vytvořila stálá pracovní místa vysoké kvality, je třeba dále rozvíjet a zvyšovat lidský kapitál.

Co se týče rozvoje lidského kapitálu, zdůrazňují obecné zásady zaměstnanosti následující tři prioritní činnosti pro politiky členských států:

- přivést více lidí do zaměstnání, zajistit jejich setrvání v zaměstnání a modernizovat systémy sociální ochrany,
- zvýšit přizpůsobivost pracujících a pružnost trhů práce,
- zvýšit investice do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a kvalifikace.

Kromě těchto priorit je nutné věnovat odpovídající pozornost investicím, které mají zvýšit efektivitu veřejné správy, a investicím do vzdělávacích, sociálních, zdravotních a kulturních infrastruktur.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 205, 6.8.2005, s. 21.

⁽²⁾ Článek 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999 (Úř. věst. L 210, 31.7.2006, s. 12).

⁽³⁾ KOM(2005) 141, 12.4.2005.

Politika soudržnosti by se měla soustředit na řešení konkrétních otázek evropské strategie zaměstnanosti v každém členském státě prostřednictvím podpory činností v rámci cíle „Konvergence“ a cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ s ohledem na rozsah činností definovaných v legislativním rámci. Rozsah způsobilých aktivit a finančních zdrojů, které sem spadají, je širší v případě prvního zmíněného cíle. Pro druhý zmíněný cíl bude třeba zdroje Společenství více zaměřit, aby se dosáhlo významného účinku.

Programy rozvoje zaměstnanosti a lidských zdrojů by měly zohlednit konkrétní problémy a priority jednotlivých zemí, jak to zdůrazňují doporučení v oblasti zaměstnanosti a národní programy reforem. Programy spravované na celostátní nebo regionální úrovni by se měly účinně vyrovnat s územními rozdíly a přizpůsobit potřebám v různých oblastech.

A konečně jedním z nejviditelnějších aspektů evropské přidané hodnoty v období strukturálních fondů 2000–2006 byla podpora členských států a regionů při výměně zkušeností a vytváření sítí, čímž se přispělo k inovaci. V této souvislosti by zkušenost získaná prostřednictvím iniciativy Společenství EQUAL měla být využívána prostřednictvím zohledňování zásad, na kterých byla založena – inovace, nadnárodní přístup, partnerství, zohlednění rovnosti žen a mužů ve všech oblastech.

1.3.1 *Privést více lidí do zaměstnání, zajistit jejich setrvání v zaměstnání a modernizovat systémy sociální ochrany*

Rozšíření základny hospodářských činností, zvýšení míry zaměstnanosti a snížení nezaměstnanosti jsou zásadní kroky k udržení hospodářského růstu, k povzbuzení společnosti otevřené sociálnímu začlenění a k boji s chudobou. Zvýšení účasti v zaměstnání je zvláště nezbytné s ohledem na očekávaný pokles počtu obyvatel v produktivním věku. V rámci obecných zásad zaměstnanosti jsou obecné zásady pro opatření popsané v tomto bodě tyto:

- provádění politik zaměstnanosti zaměřených na dosažení plné zaměstnanosti, zlepšení kvality a produktivity práce a posílení sociální a územní soudržnosti,
- podpora přístupu k práci, který zohledňuje celý životní cyklus,
- zajištění trhů práce přístupných pro všechny, posílení přitažlivosti práce a zajištění toho, aby se práce vyplatala těm, kdo ji hledají, včetně znevýhodněných a neaktivních osob,
- lepší zohlednění potřeb trhu práce.

Opatřením by mělo předcházet stanovení potřeb, například prostřednictvím využití příslušných celostátních a regionálních ukazatelů, jako je míra nezaměstnanosti a míra účasti, míra dlouhodobé nezaměstnanosti, počet osob ohrožených chudobou a úroveň příjmů. Pozornost by měla být věnována místní úrovni, kde může regionální úroveň statistiky selhat při zachycování závažných disparit.

Přítomnost výkonných a efektivních institucí na trhu práce a zejména služeb zaměstnanosti, které jsou schopny reagovat na výzvy rychlé hospodářské a sociální restrukturalizace a stárnutí obyvatelstva, je zásadní pro podporu poskytování podpůrných služeb uchazečům o práci, nezaměstnaným a znevýhodněným občanům a mohla by být podporována ze strukturálních fondů. Tyto instituce hrají klíčovou úlohu v provádění aktivních politik na trhu práce a poskytování služeb na individuálním základě s cílem podpořit profesní a geografickou mobilitu a vyrovnávat nabídku a poptávku na trhu práce, a to i na místní úrovni. Měly by pomoci předcházet nedostatům pracovních sil a překážkám na trhu práce a předvídat profesní a kvalifikační požadavky. To by rovněž vedlo k podpoře pozitivního řízení ekonomické migrace. Zásadní je snadný přístup k nabízeným službám a jejich průhlednost. Hlavní roli ve zvyšování profesní a geografické mobility hraje jak na evropské, tak i na vnitrostátní úrovni síť EURES⁽¹⁾.

Jednou z důležitých priorit by mělo být posílení aktivních a preventivních opatření na trhu práce, která pomohou překonat překážky spojené se vstupem a setrváním na trhu práce, a podpora mobility uchazečů o práci, nezaměstnaných a neaktivních občanů, starších pracovníků a rovněž těch, kteří jsou ohroženi budoucí nezaměstnaností, se zvláštním důrazem na pracovníky s nízkou kvalifikací. Opatření by se měla zaměřit na poskytování služeb na individuálním základě, včetně pomoci při hledání práce, odborné přípravy a umístění do zaměstnání, aby se schopnosti uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců přizpůsobily potřebám místního trhu práce. Je nutné plně zohlednit možnosti samostatné výdělečné činnosti a zakládání podniků, dovednosti v oblasti informačních a komunikačních technologií a počítačovou gramotnost. Zvláštní pozornost by se měla věnovat:

(1) EURES, zřízený v roce 1993, je kooperační síť mezi Evropskou komisí a veřejnými službami zaměstnanosti států EHP (členské státy EU spolu s Norskem, Islandem a Lichtenštejnskem) a jinými partnerskými organizacemi.

- provádění Evropského paktu mládeže prostřednictvím zjednodušení přístupu k zaměstnání pro mladé lidi a usnadnění přechodu ze školy do práce, s využitím profesního poradenství, pomoci při dokončování studia, přístupu k odpovídající odborné přípravě a učňovskému školství,
- provádění Evropského paktu pro rovnost žen a mužů prostřednictvím uplatňování hlediska rovnosti mužů a žen ve všech oblastech a zvláštních opatření pro zvýšení účasti žen v zaměstnání, snížení profesní segregace a odstranění rozdílů v plátech mužů a žen, včetně zažitých představ o rozdílech mezi muži a ženami, a pro podporu pracovního prostředí vstřícného rodinám a rovněž pro sladění pracovního a soukromého života. Velmi důležité je rovněž usnadnění přístupu k zařízením péče o děti a k pečovatelským službám pro závislé osoby, společně s uplatňováním hlediska rovnosti mužů a žen v politikách a opatřeních, zvyšováním informovanosti a dialogem mezi zainteresovanými subjekty,
- zvláštnímu opatření pro posílení přístupu přistěhovalců na trh práce a usnadnění jejich sociálního začlenění prostřednictvím odborné přípravy a schvalování schopností získaných v zahraničí, individuálního poradenství, jazykového vzdělávání, odpovídající podpory podnikání, zvyšování informovanosti podnikatelů a migrujících pracovníků o jejich právech a povinnostech a posílení pravidel proti diskriminaci.

Další důležitou prioritou by mělo být zajistit trhy práce, které by podporovaly začleňování znevýhodněných osob a osob čelících riziku sociálního vyloučení, jako jsou žáci a studenti, kteří zanechali studia, dlouhodobě nezaměstnaní, příslušníci menšin a zdravotně postižení. To si žádá širší škálu podpor pro vybudování cest k integraci a k boji s diskriminací. Cílem by mělo být:

- zvyšovat jejich zaměstnatelnost prostřednictvím zapojení do odborného vzdělávání a přípravy, rehabilitace a odpovídajících pobídek a uspořádání na pracovišti, ale i nezbytné sociální podpory a pečovatelských služeb, též prostřednictvím rozvoje sociálního hospodářství,
- bojovat proti diskriminaci a podporovat přijímání různorodosti na pracovišti prostřednictvím školení o přijímání různorodosti a osvětových kampaní, do kterých by se plně zapojila místní společnosti a podniky.

1.3.2 Zvýšit přizpůsobivost pracujících a podniků a pružnost trhů práce

Z důvodu zvyšujícího se tlaku globalizace, která v sobě obsahuje náhlé a neočekávané obchodní otřesy, a neustálého zavádění nových technologií musí Evropa zvýšit svou schopnost předvídat a aktivovat hospodářské a sociální změny a vyrovnávat se s nimi. V rámci obecných zásad zaměstnanosti jsou obecné zásady pro opatření popsané v tomto bodě tyto:

- podpora pružnosti spolu s jistotou zaměstnání a zmírnění segmentace trhu práce, s náležitým ohledem na úlohu sociálních partnerů,
- zajištění toho, aby se mechanismy pro výpočet mezd a ostatní náklady práce vyvíjely příznivě pro zaměstnanost.

Především je třeba zaměřit se na opatření podporující investice do lidských zdrojů ze strany podniků, zejména malých a středních, a pracovníků prostřednictvím strategií celoživotního vzdělávání a systémů, jež vybaví zaměstnance, a zejména osoby s nízkou kvalifikací a starší pracovníky, nutnými dovednostmi pro přizpůsobení se hospodářství založenému na znalostech a prodloužení jejich pracovního života. Je nutné věnovat pozornost především:

- rozvoji strategií a systémů celoživotního vzdělávání včetně mechanismů, jako jsou regionální a odvětvové fondy, s cílem zvýšit investice podniků a zapojení pracovníků do odborné přípravy,
- provádění těchto strategií pomocí přispívání na financování programů a činností odborné přípravy. Přednost by měla být dána podnikavosti a malým a středním podnikům, včetně usnadnění jejich přístupu k vnějším zdrojům kvalifikace a finančního inženýrství, jako například nástroji JEREMIE a odborné přípravě, s důrazem na informační a komunikační technologie a schopnosti řízení. Zvláštní pozornost by se měla věnovat zvýšení účasti pracovníků s nízkou kvalifikací a starších pracovníků na odborné přípravě a rekvalifikaci.

Lepší předvídání a pozitivní řízení ekonomické restrukturalizace, zejména v důsledku změn souvisejících s otevřením obchodu, je zvláště důležité. Je třeba zvážit vytvoření monitorovacích systémů, které zahrnou sociální partnery, podniky a místní společenství, za účelem posouzení socioekonomických změn na celostátní, regionální a místní úrovni a odhadnutí budoucích tendencí v hospodářství a na trhu práce. Je nezbytné podpořit zavedení programů, které se soustředí na modernizaci trhů práce a předvídání postupných změn v Unii, zejména v odvětvích, jako jsou zemědělství, textilní, automobilový a báňský průmysl, společně s přijetím aktivních opatření pro posílení hospodářského blahobytu regionů. Je zde rovněž prostor pro zvláštní služby v oblasti zaměstnanosti, odborné přípravy a podpory pro pracovníky v souvislosti s restrukturalizací podniků a odvětví, například programy rychlé reakce v případě kolektivního propouštění.

V neposlední řadě si zaslouží pozornost i rozvoj a šíření znalostí o inovačních a přizpůsobivých formách organizace práce s využitím nových technologií, včetně práce na dálku, zlepšování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (například průmyslová bezpečnost), zvýšení produktivity práce a podporování lepšího souladu pracovního a soukromého života. To by mohlo rovněž zahrnout zvyšování povědomí o sociální odpovědnosti podniků, vytváření povědomí o zaměstnaneckých právech, iniciativy na dodržování zákoníku práce, snížení podílu šedé ekonomiky a způsoby, jak přeměnit nehlášenou práci na řádné zaměstnání.

Sociální partneři hrají významnou roli při stanovení mechanismů, které zajistí pružnost pracovního trhu. Proto by členské státy měly podpořit účast sociálních partnerů v činnostech v rámci této priority. Dále by v rámci cíle „Konvergence“ měla být přidělena vhodná částka ze zdrojů Evropského sociálního fondu (ESF) na budování kapacit, které zahrnou odbornou přípravu, vytváření sítí, posilování sociálního dialogu a činnosti prováděné společně sociálními partnery.

1.3.3 Zvýšit investice do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a dovedností

Evropa potřebuje více investovat do lidského kapitálu. Příliš mnoha lidem se nedaří vstoupit na trh práce či se udržet z důvodu nedostatečné kvalifikace, včetně nedostatků v základní gramotnosti a ve znalostech základních početních úkonů, nebo kvůli nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi. K podpoře přístupu k práci pro všechny věkové kategorie a zvýšení úrovně produktivity a kvality práce je třeba více investovat do lidského kapitálu a vyvinout a prosazovat účinné národní strategie celoživotního vzdělávání ve prospěch jednotlivců, podniků, hospodářství i společnosti. V rámci obecných zásad zaměstnanosti jsou obecné zásady pro opatření popsané v tomto bodě tyto:

- rozšíření a zlepšení investic do lidského kapitálu,
- přizpůsobení systémů vzdělávání a odborné přípravy novým kvalifikačním požadavkům.

Reformy v odborné přípravě na trhu práce za účelem vstupu většího množství lidí na trh práce a zvýšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků je třeba doplnit reformami vzdělávacích systémů a systémů odborné přípravy. V předcházejícím programovém období strukturální fondy značně investovaly do vzdělávacích systémů a systémů odborné přípravy. V dalším programovém období je třeba posílit investice do lidského kapitálu soustředěné na lisabonské cíle v souladu s integrovanými hlavními směry pro růst a zaměstnanost. Je třeba zabývat se následujícími všeobecnými prioritami:

- zvýšit a zkvalitnit investice do lidského kapitálu včetně rozvoje vhodných pobídek a mechanismů sdílení nákladů pro podniky, orgány veřejné moci a jednotlivce,
- podporovat soudržné a komplexní strategie celoživotního vzdělávání se zvláštním důrazem na dovednosti, které jsou zapotřebí v hospodářství založeném na znalostech, včetně podpory spolupráce a zakládání partnerství mezi členskými státy, regiony a městy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s cílem usnadnit výměnu zkušeností a osvědčených postupů, včetně inovativních projektů. Zvláštní pozornost by se měla věnovat řešení potřeb znevýhodněných skupin,
- podporovat rozvoj a zavádění reforem vzdělávacích systémů a systémů odborné přípravy, s případným využitím společných evropských doporučení a zásad, zejména s cílem zvýšit význam vzdělávání a odborné přípravy pro trh práce,

- posílit vztahy mezi vysokými školami, výzkumnými a technologickými středisky a podniky, především prostřednictvím propojení sítí a společných činností.

V rámci cíle „Konvergence“ se musí mnoho členských států a regionů vyrovnávat se zásadními otázkami v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Finanční zdroje by se měly využívat na prosazování reforem, které se zabývají těmito prioritami:

- zajistit odpovídající nabídku přitažlivého, dostupného a vysoce kvalitního vzdělání a odborné přípravy na všech úrovních, včetně zlepšení schopností a kvalifikací zaměstnanců, podpořit pružné plány vzdělávání a nové možnosti již od školního a předškolního stupně, opatření pro dosažení zásadního snížení počtu žáků, kteří předčasně opouštějí školu, a vyšší míru dokončení vyššího středoškolského vzdělání a lepší přístup k předškolnímu a školnímu vzdělávání,
- podporovat modernizaci terciárního vzdělávání a rozvoj lidského potenciálu ve výzkumu a inovaci prostřednictvím postgraduálních studií, další odborné přípravy výzkumných pracovníků a přiváděním více mladých lidí k vědě a technice,
- podporovat kvalitu a přitažlivost odborného vzdělávání a přípravy, včetně učňovského školství a vzdělávání zaměřeného na podnikání,
- případně zajistit větší mobilitu na regionální, celostátní a nadnárodní úrovni a rozvíjet rámce a systémy podpory transparentnosti a uznávání kvalifikací a neformálního a informálního učení,
- investice do infrastruktury v oblasti vzdělávání a odborné přípravy včetně informačních a komunikačních technologií, pokud jsou takové investice nezbytné k provádění reforem nebo pokud mohou značně přispět ke zvýšení kvality a účinnosti vzdělávacího systému a systému odborné přípravy.

1.3.4 Správní kapacita

V předcházejících programových obdobích posílily strukturální fondy prostřednictvím technické pomoci řídicí kapacitu členských států a řídicích orgánů při provádění předpisů. To bude rovněž platit pro období 2007–2013.

Nad rámec řízení fondů tvoří efektivní správní kapacita veřejné správy a veřejných služeb, tj. „inteligentní správa“, základní předpoklad hospodářského růstu a zaměstnanosti. V souladu s přepracovanou lisabonskou strategií, která vyzývá k lepším právním předpisům, tvorbě politiky a jejímu uskutečňování za účelem vytvoření podmínek pro hospodářský růst a vytváření pracovních míst, se proto budou z fondů podporovat investice do lidského kapitálu a odpovídajícího vybavení informačními a komunikačními technologiemi ve veřejné správě a službách na všech územních úrovních.

Pro země podporované v rámci politiky soudržnosti a regiony způsobilé v rámci cíle „Konvergence“ to znamená zvýšit produktivitu a kvalitu práce ve veřejném sektoru – především v oblasti hospodářské, oblasti zaměstnanosti, oblasti sociální, vzdělávací, zdravotnické a soudní – a proto je velmi důležité uskutečnit a urychlit reformy, zvýšit produktivitu a růst v širším hospodářství a podporovat sociální a územní soudržnost a udržitelný rozvoj. Strukturální fondy mohou hrát důležitou roli v oblasti navrhování účinné politiky a jejího provádění, jež zahrnuje všechny zainteresované subjekty v širokém spektru oblastí.

Z tohoto důvodu se země podporované v rámci politiky soudržnosti a regiony způsobilé v rámci cíle „Konvergence“ vyzývají k budování veřejné správy a veřejných služeb na celostátní, regionální a místní úrovni. Opatření v této oblasti by měla zohlednit konkrétní situaci každého členského státu. Proto jsou členské státy v souladu se zásadou koncentrace vyzvány, aby provedly komplexní analýzu a v ní určily oblasti, které potřebují nejvíce podpory pro správní kapacitu. Investice by se měly soustředit na ty oblasti politik, ve kterých se vyskytují největší překážky socioekonomickému rozvoji, a na klíčové prvky správních reforem.

Je třeba, aby členské státy zajistily, že bude odpovídajícím způsobem zohledněna potřeba zvýšit efektivitu a průhlednost veřejné správy a potřeba modernizovat veřejné služby. Obecné zásady činnosti v této kapitole jsou tyto:

- podpořit dobré návrhy politik a programů, monitorování, hodnocení a posouzení dopadu prostřednictvím studií, statistik, odborných konzultací a prognóz, a podněcovat meziresortní koordinaci a dialog mezi důležitými veřejnými a soukromými subjekty,
- posilovat budování kapacit v uskutečňování politik a programů i s ohledem na dokazování trestné činnosti a vymáhání práva, především prostřednictvím mapování potřeb odborné přípravy, přezkumu kariérního rozvoje, hodnocení, postupů sociálního auditu, prosazováním zásad „otevřené správy“, odborné přípravy vedoucích pracovníků a zaměstnanců a zvláštní podpory klíčovým službám, inspektorátům a socioekonomickým činitelům.

1.3.5 Pomoci udržet zdravou pracovní sílu

Z důvodů demografické struktury EU, stárnoucí populace a pravděpodobného úbytku pracovní síly v budoucích letech je důležité, aby Unie provedla kroky směřující ke zvýšení počtu zdravých pracovních let svých pracovníků. Investice do podpory zdraví a prevence nemocí pomůže udržet aktivní účast co největšího počtu pracovníků ve společnosti, a tedy i jejich ekonomický příspěvek, což sníží podíl ekonomické závislosti. To má přímý dopad na produktivitu a konkurenceschopnost a rovněž důležité kladné vedlejší účinky na kvalitu života obecně.

Mezi evropskými regiony existují velké rozdíly ve zdravotní situaci a přístupu ke zdravotní péči. Proto je pro politiku soudržnosti důležité přispět na zdravotnická zařízení, a tím také pomoci ke zvýšení počtu zdravých pracovních let, zejména v méně prosperujících členských státech a regionech. Zlepšení zdraví a prevence v rámci Společenství plní důležitou úlohu při snižování nerovností v oblasti zdraví. Dobrá zdravotní péče znamená vyšší účast na trhu práce, delší pracovní život, vyšší produktivitu a nižší náklady na zdravotní a sociální péči.

V rámci politiky soudržnosti je rovněž důležité, zejména v zaostávajících regionech, přispět ke zkvalitnění zařízení dlouhodobé péče a investovat do zlepšení zdravotní infrastruktury, především pokud jejich neexistence či nedostatečný rozvoj představuje zásadní překážku hospodářského rozvoje. Členské státy by měly zajistit, aby byla potřeba zvýšení efektivity zdravotnických zařízení řešena prostřednictvím investic do informačních a komunikačních technologií, znalostí a inovace. Obecné zásady činnosti v této kapitole jsou tyto:

- prevence zdravotních rizik s cílem zvýšit úroveň produktivity prostřednictvím zdravotnických informačních kampaní, zprostředkování předávání znalostí a převodu technologií, zajištění toho, že zdravotnické služby mají potřebné dovednosti, produkty a vybavení, aby mohly předcházet rizikům a minimalizovat případné poškození zdraví,
- vyplňování mezer ve zdravotní infrastruktuře a podpora účinného poskytování služeb v případech, kdy mají vliv na hospodářský rozvoj méně prosperujících členských států a regionů. Tato činnost by měla být založena na pečlivé analýze optimální úrovně poskytování služeb a vhodných technologií, jako je například telemedicína a potenciál úspory nákladů při využití služeb elektronického zdravotnictví.

2. ÚZEMNÍ ROZMĚR POLITIKY SOUDRŽNOSTI

Jedním ze znaků politiky soudržnosti – na rozdíl od odvětvových politik – je její schopnost přizpůsobit se konkrétním potřebám a rysům určitých zeměpisných problémů a příležitostí. V rámci politiky soudržnosti je zeměpisný aspekt důležitý. Při přípravě programů a vyčleňování zdrojů na hlavní priority by proto členské státy a regiony měly těmto specifickým zeměpisným podmínkám věnovat zvláštní pozornost.

Zohlednění územního rozměru přispěje k vytvoření udržitelných společenství a pomůže zabránit tomu, aby se nerovnoměrným regionálním rozvojem snižoval celkový potenciál růstu. Takový přístup si může vyžádat, aby byly rovněž řešeny specifické obtíže a možnosti městských a venkovských oblastí a rovněž určitých území, jakými jsou přeshraniční a příhraniční nadnárodní oblasti nebo regiony, které jsou jinak znevýhodněny svou ostrovní polohou, odlehlostí (například nejvzdálenější regiony nebo regiony arktické), řídkým osídlením či hornatostí. Možná bude nutné řešit také environmentální a demografické překážky, kterým čelí pobřežní oblasti. Úspěšné provedení opatření na podporu územní soudržnosti vyžaduje prováděcí mechanismy, které mohou přispět k zajištění spravedlivého zacházení s veškerými územími na základě jejich individuálních schopností jako faktorů konkurenceschopnosti. Pro úspěšné řešení územního rozměru je proto důležitá dobrá správa věcí veřejných.

V případě budoucí generace programů by totiž podpora územní soudržnosti měla být součástí úsilí s cílem zajistit, aby celé území Evropy mělo možnost přispět k agendě pro růst a zaměstnanost. Konkrétně to znamená, že územní soudržnosti by se měl připisovat různý význam v závislosti na dějinách, kultuře nebo institucionálním uspořádání každého členského státu.

Důležitý je také rozvoj účinného partnerství, které do řešení těchto výzev zapojí činitele na celostátní, regionální, městské, venkovské a místní úrovni. Úspěch v oblasti územní soudržnosti závisí na komplexní strategii, která vymezí rámec, v němž se uskutečňují jednotlivé cíle a provádějí opatření.

Nový legislativní rámec umožňuje členským státům přenést odpovědnost na města v případě fondů zaměřených na otázky měst v rámci nových programů. Města by se měla zapojit do celého procesu, aby se výhody partnerství plně využily. Patří sem i odpovědnost za navrhování a provádění přenesené části programu.

Nový legislativní rámec rovněž umožňuje zvláštní podporu nejvzdálenějším regionům, aby se zohlednily vysoké náklady, které těmto regionům vznikají v důsledku velké vzdálenosti. Zvláštní výzvu pak bude představovat zajištění, aby tato podpora přispívala k realizaci strategie programu jako celku, tj. k vytváření udržitelného růstu a zaměstnanosti.

2.1 Příspěvek měst k růstu a zaměstnanosti

Jak je popsáno ve sdělení Komise o politice soudržnosti a městech, více než 60 % obyvatelstva Evropské unie žije ve městských oblastech s více než 50 000 obyvatel⁽¹⁾. Města a městské oblasti obecně jsou sídlem většiny pracovních míst, podniků a institucí vyššího vzdělávání a klíčem k dosažení sociální soudržnosti. Evropská města a městské oblasti mají tendenci přitahovat vysoce kvalifikované pracovníky, čímž se vytváří účinný kruh stimulující inovaci a podnikání, a tím zvyšující přitažlivost pro nové talenty.

Ve městech a městských oblastech se kromě příležitostí soustřeďují také výzvy a je nutné zohlednit konkrétní obtíže městských oblastí, jako jsou nezaměstnanost a sociální vyloučení (včetně problému „chudých pracujících“), vysoká a rostoucí míra trestné činnosti, přelidnění a existence čtvrtí trpících chudobou uvnitř městských hranic.

Programy se zaměřením na městské oblasti mohou mít různou formu. Za prvé existují činnosti na podporu měst jako motorů regionálního rozvoje. Cílem těchto činností by mělo být zlepšení konkurenceschopnosti, například prostřednictvím slučování do uskupení. Podporované činnosti zahrnují opatření podporující podnikání, inovaci a rozvoj služeb, včetně služeb výrobcům. Rovněž je důležité získat vysoce kvalifikované pracovníky a zajistit jejich setrvání v zaměstnání (pomocí opatření týkajících se přístupnosti, poskytování kulturních služeb atd.).

Za druhé existují činnosti na podporu vnitřní soudržnosti v rámci městských oblastí, které usilují o zlepšení situace v krizových čtvrtích. Přináší to nejen přímý prospěch samotným čtvrtím, ale přispívá také ke zmírnění tlaku na předměstí, která se nadměrně rozrůstají jako následek hledání lepší kvality života.

⁽¹⁾ Sdělení Radě a Evropskému parlamentu „Politika soudržnosti a města: Přínos měst k růstu a zaměstnanosti v regionech“. KOM(2006) 385 v konečném znění, 12.7.2006.

V této souvislosti jsou důležitá opatření na zlepšování fyzického prostředí, asanaci bývalých průmyslových areálů, zejména ve starých průmyslových městech, a na zachování a rozvoj historického a kulturního dědictví s možným pozitivním vlivem na rozvoj cestovního ruchu s cílem vybudovat přitažlivější města, v kterých budou chtít lidé žít. Obnova stávajících veřejných prostorů a průmyslových areálů může hrát důležitou roli při zamezení vytváření předměstí a rozrůstání měst, čímž pomůže vytvořit podmínky nezbytné pro udržitelný hospodářský rozvoj. Celkově mohou města zlepšením plánování, navrhování a udržování veřejných prostorů vytěsnit trestnou činnost a pomoci při budování přitažlivých ulic, parků a otevřených prostorů, které jsou bezpečné a jsou jako takové pocítovány. V městských oblastech jsou environmentální, hospodářský a sociální rozměr silně propojené. Městské životní prostředí vysoké kvality přispívá prioritě obnovené lisabonské strategie, jíž je učinit Evropu přitažlivějším místem pro práci, život a investice ⁽¹⁾.

Za třetí existují opatření na podporu vyrovnanějšího, polycentrického rozvoje prostřednictvím rozvoje městské sítě na vnitrostátní úrovni a na úrovni Společenství, včetně propojení mezi hospodářsky nejsilnějšími městy a ostatními městskými oblastmi zahrnujícími malá a středně velká města. To bude vyžadovat přijetí strategických rozhodnutí při určování a posilování pólů růstu a stejně tak při zavedení sítí, které je propojí jak z fyzického (infrastruktura, informační technologie atd.), tak z občanského (akce na podporu spolupráce atd.) hlediska. Vzhledem k tomu, že tyto póly mají širší územní působnost a zahrnují bezprostřední venkovské zázemí, přispívají k udržitelnému a vyrovnanějšímu rozvoji členského státu a Společenství jako celku. Podobným způsobem poskytují venkovské oblasti služby široké veřejnosti, například ve formě rekreačních možností a vysoce hodnotných krajín. Pozornost by proto měla být věnována propojení mezi venkovskými a městskými oblastmi.

Na základě dřívějších zkušeností existuje v rámci opatření v městských oblastech několik hlavních zásad. Za prvé mají při dosahování zmíněných cílů důležitou úlohu klíčoví partneři ve městech a místní úřady. Jak je uvedeno výše, mohou členské státy přenést odpovědnost za rozvoj měst na města. To je obzvlášť důležité v oblastech, kde je územní blízkost podstatným činitelem, například za účelem vyrovnání se s problémy většinou místní povahy, jako je například sociální vyloučení nebo nedostatečný přístup ke klíčovým službám.

Za druhé je příprava střednědobého a dlouhodobého rozvojového plánu udržitelného rozvoje měst obecným předpokladem úspěchu, protože zajistí soudržnost investic a jejich dopadu na kvalitu životního prostředí. To by mělo přispět k zajištění zájmu a účasti soukromého sektoru v procesu městské obnovy. Obecně je vhodný mezioborový či integrovaný přístup. Pro činnosti místní povahy, jako například podporu sociálního začlenění, je nutné, aby se činnosti zaměřující se na zlepšení kvality života (včetně životního prostředí a bydlení) nebo na zvýšení úrovně služeb občanům kombinovaly s činnostmi na podporu rozvoje nových činností a vytváření pracovních míst s cílem zajistit dlouhodobou udržitelnost dotyčných oblastí. Nová iniciativa JESSICA je určena pro podporu a usnadnění rozvoje produktů finančního inženýrství s cílem podpořit projekty začleněné do integrovaných plánů rozvoje měst.

Obecně by integrované podpůrné služby a programy měly být zaměřeny na ty skupiny, které potřebují největší pomoc, jako jsou přistěhovalci, mladí lidé a ženy. Všichni občané by měli být podporováni k tomu, aby se účastnili plánování i poskytování služeb.

2.2 Podpora hospodářské diverzifikace venkovských oblastí, oblastí rybolovu a oblastí, které trpí přírodním znevýhodněním

Politika soudržnosti se rovněž významně podílí na podpoře hospodářské obnovy venkovských oblastí, a tak doplňuje opatření podporovaná novým fondem pro rozvoj venkova (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova – EZFRV) ⁽²⁾. Tento doplňující přístup by měl podpořit restrukturalizaci a diverzifikaci hospodářství ve venkovských oblastech Evropy.

Je třeba podporovat součinnost mezi strukturálními politikami, politikami zaměstnanosti a politikami rozvoje venkova. V této souvislosti by členské státy měly zajistit součinnost a provázanost mezi akcemi financovanými z Evropského fondu pro regionální rozvoj, Fondu soudržnosti, Evropského sociálního fondu, Evropského rybářského fondu a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova na daném území a v dané oblasti činnosti. Hlavní zásady, pokud jde o „demarkační čáru“ a koordinační mechanismus mezi akcemi podporovanými z různých fondů, by měly být stanoveny na úrovni národního strategického referenčního rámce/národního strategického plánu.

⁽¹⁾ Tematická strategie pro městské životní prostředí, KOM(2005) 718 v konečném znění.

⁽²⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1685/2005 (Úř. věst. L 277, 21.10.2005, s. 1).

Co se týče politiky soudržnosti, měly by akce ve prospěch venkovských oblastí nebo oblastí, které trpí přírodním znevýhodněním, včetně ostrovních oblastí, přispět k vytváření nových příležitostí diverzifikací hospodářství venkova. To zahrnuje úsilí podpořit poskytování minimální úrovně přístupu ke službám obecného hospodářského zájmu s cílem přilákat podniky a kvalifikované pracovníky a zabránit vystěhovávání z venkova. V této souvislosti je nutné propojení s hlavními vnitrostátními a evropskými sítěmi. Kromě toho by politika soudržnosti měla podporovat vnitřní kapacitu venkovských oblastí, například prostřednictvím pomoci s uváděním produktů na trh na vnitrostátní a světové úrovni, a podněcovat inovace procesů a výrobků v rámci stávajících hospodářských činností.

Dosažení kritického množství pro účinné poskytování služeb – včetně výše zmíněných služeb pro zdravou pracovní sílu – je zásadní výzvou. Zajištění všeobecného přístupu ke všem službám, zejména v řídko osídlených oblastech, lze dosáhnout prostřednictvím investic do půlů rozvoje ve venkovských oblastech (například v malých a středně velkých městech) a rozvojem ekonomických uskupení založených na místních aktivech spojených s využitím nových informačních technologií.

Mnoho venkovských oblastí je silně závislých na cestovním ruchu. Tyto regiony potřebují integrovaný přístup zaměřený na kvalitu a spokojenost spotřebitelů a založený na hospodářském, sociálním a environmentálním rozměru udržitelného rozvoje. Opatření by měla využít a snažit se zachovat a rozvinout přírodní a kulturní bohatství, což může mít pozitivní vedlejší účinky pro ochranu stanovišť a podporu investic do biologické rozmanitosti. Integrovaný přístup by měl především směřovat k tomu, aby měl příznivý dopad na cestovní ruch, místní hospodářství, osoby pracující v cestovním ruchu, návštěvníky a místní obyvatelstvo a také na přírodní a kulturní dědictví.

S ohledem na odvětví rybolovu je ekonomická restrukturalizace pobřežních oblastí závislých na rybolovu a menších ostrovů často ze zeměpisných důvodů zásadní výzvou a politika soudržnosti může hrát důležitou roli jako doplněk k opatřením podporovaným Evropským rybářským fondem.

2.3 Spolupráce

Tři výše uvedené priority by měla doplňovat opatření na podporu přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce, včetně námořní spolupráce. V důsledku toho by měla užší spolupráce mezi regiony EU přispět k urychlení hospodářského rozvoje a k dosažení vyššího růstu. Státní hranice často tvoří překážky rozvoji evropského území jako celku a mohou omezit jeho potenciál plné konkurenceschopnosti. V přeshraničních a nadnárodních souvislostech představuje doprava, vodní hospodářství a ochrana životního prostředí jasné příklady otázek, které vyžadují cílený a integrovaný přístup překračující státní hranice. Pokud jde o provádění, mohou si členské státy přát posoudit možnost vytvořit evropské sdružení pro územní spolupráci, které by mělo úlohu řídicího orgánu pro některé programy spolupráce.

2.4 Přeshraniční spolupráce

Cílem přeshraniční spolupráce v Evropě je integrovat oblasti rozdělené státními hranicemi, které čelí společným problémům vyžadujícím společná řešení. Všechny příhraniční regiony Unie se potýkají s takovými problémy, které jsou výsledkem rozdrobenosti trhů práce a kapitálu, infrastruktury sítí, fiskálních kapacit a institucí.

Přestože by programy spolupráce měly být přizpůsobeny konkrétní situaci jednotlivých příhraničních regionů, je důležité vyvinout úsilí, aby se pomoc soustředila na hlavní priority pro podporu růstu a vytváření pracovních míst.

Obecně použitelná doporučení pro budoucí přeshraniční spolupráci nejsou vždy v důsledku velké různorodosti situací relevantní. Užitečný výchozí bod však zároveň tvoří, s ohledem na překážky způsobené hranicemi, zlepšení stávající dopravní a komunikační infrastruktury a v případě potřeby i vytvoření nových spojení. To jsou předpoklady pro vytvoření a rozvoj přeshraničních kontaktů.

Přeshraniční spolupráce by se měla zaměřit na posílení konkurenceschopnosti příhraničních regionů. Kromě toho by měla přispět k hospodářské a sociální integraci, především pokud existují na kterékoliv straně velké hospodářské nerovnosti. Opatření zahrnují podporu předávání znalostí a know-how, rozvoj přeshraničních obchodních činností, přeshraniční vzdělávání a odbornou přípravu, zdravotnický potenciál, integraci přeshraničního trhu práce a společné řízení v případě obecných a environmentálních hrozeb. Kde jsou již základní podmínky pro přeshraniční spolupráci splněny, měla by se politika soudržnosti soustředit na pomoc při akcích, které přeshraničními činnostmi přinášejí přidanou hodnotu; například zvyšování přeshraniční konkurenceschopnosti prostřednictvím inovace, výzkumu a vývoje, propojení nehmotných sítí (služeb) a fyzických sítí (doprava) s cílem posílit přeshraniční identitu jako znak evropského občanství, podpora integrace přeshraničního trhu práce, přeshraniční vodní hospodářství a ochrana před povodněmi nebo společné řízení přírodních a technologických rizik.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat otázkám a příležitostem vyplývajícím z měnících se vnějších hranic Unie po rozšíření. Zde existuje potřeba podpořit soudržná přeshraniční opatření, která povzbudí hospodářské činnosti na obou stranách, a odstranit překážky rozvoje. Za tímto účelem je nutné, aby politika soudržnosti, nový Evropský nástroj sousedství a partnerství a případně nový nástroj předvstupní pomoci vytvořily pro tato opatření soudržný rámec.

2.5 Nadnárodní spolupráce

V nadnárodních oblastech je zapotřebí zvýšit hospodářskou a sociální integraci a soudržnost. Programy nadnárodní spolupráce se věnují zvýšení spolupráce mezi členskými státy v záležitostech strategického významu.

Podporu je proto nutné směřovat k opatřením usilujícím o zlepšení jak fyzického propojení území (tj. investice do udržitelné dopravy), tak i nehmotných spojení (sítě, výměny mezi regiony a mezi zúčastněnými stranami).

Mezi plánovaná opatření lze zařadit vytvoření evropských dopravních koridorů (zejména přeshraničních úseků) a akce pro předcházení přírodním nebezpečím (například požárům, suchům a povodním), vodní hospodářství na úrovni povodí, integrovanou námořní spolupráci, podporu udržitelného rozvoje měst a inovační sítě v oblasti výzkumu a vývoje.

Mapa stávajících oblastí nadnárodní spolupráce byla upravena s cílem zajistit, že vytvoří podmínky pro provádění základních strukturálních opatření. Ty byly vymezeny s ohledem na uzemní celistvost a funkční kritéria zeměpisné povahy, například oblasti sdílející stejné povodí či pobřežní oblast, náležící ke stejné horské oblasti nebo křížované významným dopravním koridorem. Další kritéria, jako například historie nebo institucionální struktury nebo stávající spolupráce či úmluvy, jsou rovněž významná.

2.6 Mezuregionální spolupráce

Programy meziregionální spolupráce by se měly zaměřit na obnovenou lisabonskou strategii: posílení inovace, malé a střední podniky a podnikání, ochrana životního prostředí a prevence rizik. Mimo to bude podporována i výměna zkušeností a osvědčených postupů v oblasti rozvoje měst, modernizace služeb veřejného sektoru (například využívání informačních a komunikačních technologií ve zdravotnictví a veřejné správě), provádění programů spolupráce a studií a sběru údajů. Mezuregionální spolupráce může být rovněž podporována v rámci programů pro cíl „Konvergence“ a programů pro cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“. Kromě toho bude podněcována i výměna zkušeností a osvědčených postupů v oblasti rozvoje měst, sociálního začlenění, vztahů mezi městskými a venkovskými oblastmi a provádění programů spolupráce.